

דוח פעילות < 1

1 < דוח פעילות

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים פועלת לקידומו ולטיפוחו של המדע בישראל, לייעוץ לממשלה בסוגיות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי, לחיזוק קשריו הבין-לאומיים של המדע הישראלי ולהנחלת המדע לציבור. בשנת תשפ"ו מילאה האקדמיה תפקידים אלה בתקופה מורכבת במיוחד למערכת המחקר בישראל, לנוכח אתגרים מבית ומחוץ, ובה בעת המשיכה לקדם את פעילותה המדעית השוטפת ואת משימותיה ארוכות הטווח.

אחד ממוקדי הפעילות העיקריים השנה היה חיזוק תפקידה של האקדמיה כגוף מייעץ לממשלה ולמקבלי ההחלטות. בתוך כך פרסמה האקדמיה את דוח מצב המדע התלת-שנתי, המשיכה להפעיל ועדות מומחים בסוגיות בעלות חשיבות לאומית וקידמה שיח מבוסס ידע בין הקהילה המדעית לבין גורמי הממשל.

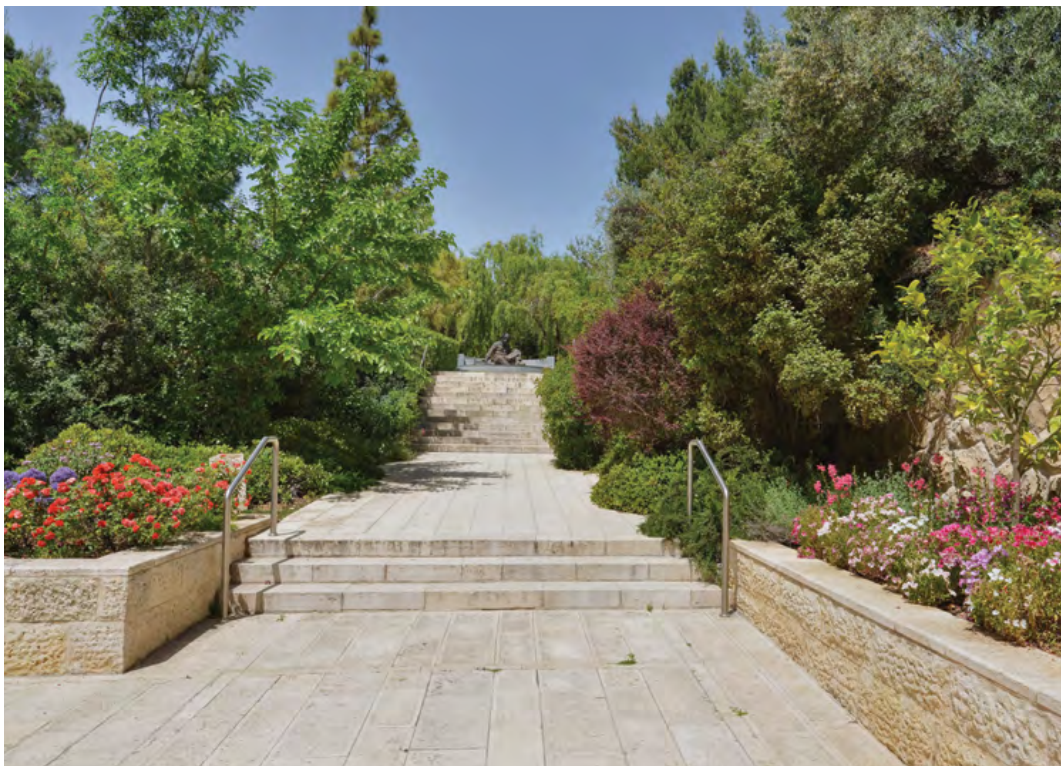
בד בבד נדרשה האקדמיה למלא ביתר שאת את תפקידה בשמירה על מעמדם של המדע והמחקר בישראל, לנוכח יוזמות ומהלכים ממשלתיים המאיימים על עצמאותה של מערכת ההשכלה הגבוהה ועל עקרונות היסוד שעליהם היא מושתתת. מועצת האקדמיה התריעה בחריפות מפני הצעות התיקון לחוק המועצה להשכלה גבוהה, העלולות להכפיף החלטות אקדמיות ומקצועיות לשיקולים פוליטיים, וכן התנגדה נחרצות להרחבת ההפרדה המגדרית במוסדות להשכלה גבוהה. האקדמיה וראשיה פעלו גם לנוכח יוזמות חקיקה נוספות בעלות השלכות על המחקר ועל מעמדו הבין-לאומי של המדע הישראלי.

בכלל זה פנו ראשי האקדמיה וחברים בה לממשלה ולכנסת נגד ההצעה להקים רשות מורשת ביהודה ושומרון, והתריעו כי המהלך עלול להיתפס בזירה הבין-לאומית כצעד של סיפוח ולפגוע במחקר הארכאולוגי ובקשרי המדע של ישראל בעולם. האקדמיה שבה והדגישה לאורך השנה כי עצמאותה של מערכת ההשכלה הגבוהה והשמירה על החופש האקדמי ועל עקרונות השוויון והמצוינות הן תנאי לחוסנה של מערכת המחקר הישראלית, ליכולתה לקדם מדע וחדשנות ולמעמדה של ישראל בזירה הבין-לאומית, ומתוך כך לחוסנה ולעתידה של המדינה.

גם בזירה הבין-לאומית עמדה הקהילה המדעית הישראלית השנה בפני אתגרים ניכרים על רקע המלחמה והתרחבות ביטויי החרם האקדמי. האקדמיה פעלה לשימור ולחיזוק קשריו של המדע הישראלי בעולם, להרחבת שיתופי הפעולה ולשמירה על ערוצי דיאלוג עם אקדמיות, מוסדות מחקר וארגוני מדע בין-לאומיים.

האקדמיה המשיכה לפעול גם לטיפול הדור הבא של המדענים והמדעניות בישראל באמצעות מלגות, פרסים ותוכניות שונות, ולצד זאת הרחיבה את מאמציה להנגיש את המדע לציבור באמצעות אירועים, סדרות הרצאות, שידורים חיים ופעילות דיגיטלית.

פרק זה מציג סקירה כללית של עיקרי פעילות האקדמיה בשנת תשפ"ו. פעילות החטיבות למדעי הטבע ולמדעי הרוח, בית ההוצאה לאור, האקדמיה הצעירה הישראלית ותחומי פעילות נוספים מפורטים בפרקי הדוח שלהלן.

1.1 < קבלת חברים חדשים לאקדמיה

מימין: פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' אלון גני, פרופ' רותם שורק, נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל, יו"ר החטיבה למדעי הרוח פרופ' אבנר הולצמן, יו"ר החטיבה למדעי הטבע פרופ' יוסי קוסט, פרופ' ששון צחייק, פרופ' אבנר דה שליט, מנכ"לית האקדמיה אסתר סיוון ופרופ' יגאל שוורץ, בטקס חנוכה תשפ"ו

טקס קבלת החברים החדשים שנבחרו בתשפ"ה לאקדמיה התקיים בערב נר שלישי של חנוכה תשפ"ו, 16 בדצמבר 2025, בישיבה הפתוחה של האספה הכללית של האקדמיה שנערכה בבית האקדמיה בירושלים. ששת החברות והחברים שהצטרפו אל שורות האקדמיה הם פרופ' אלון גני, פרופסור להנדסת אווירונאוטיקה וחלל, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל; פרופ' אבנר דה שליט, פרופסור למדעי המדינה ולמחשבה מדינית, האוניברסיטה העברית בירושלים; פרופ' חוה יבלונקה, פרופסורית לפילוסופיה של הביולוגיה, לבילוגיה תאורטית, לאבולוציה ולחקר התודעה, אוניברסיטת תל אביב; פרופ' ששון צחייק, פרופסור לכימיה תאורטית, האוניברסיטה העברית בירושלים; פרופ' יגאל שוורץ, פרופסור לספרות עברית, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב; פרופ' רותם שורק, פרופסור למיקרוביולוגיה ולאיימונולוגיה, מכון ויצמן למדע. [הרצאות הבכורה של החברים החדשים](#) זמינות לצפייה באתר.

בתקופת הדיווח נערכו בחירות למחזור הבא של חברות וחברים. האספה הכללית בחרה בישיבתה מיום ג', י' בסיוון תשפ"ו, 26 במאי 2026, שלוש חברות ושני חברים אל שורותיה: פרופ' דורית אהרונוב, פרופסורית למדעי המחשב, האוניברסיטה העברית בירושלים; פרופ' רות הכהן-פינצ'ובר, פרופסורית למוסיקולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים; פרופ' חיים סומפולינסקי, פרופסור למדעי המוח ולפיזיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים ואוניברסיטת הרווארד שבמסצ'וסטס; פרופ' מאיה שולדינר, פרופסורית לגנטיקה מולקולרית, מכון ויצמן למדע; פרופ' גדעון שלח-לביא, פרופסור ללימודי אסיה ולארכאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים. טקס הקבלה לחברים אלו יתקיים בחנוכה תשפ"ז.

1.2 > הערכה וייעוץ לגורמי ממשל

חוק האקדמיה מונה עם תפקידיה ייעוץ לממשלה בפעולות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית. פעילות הייעוץ של האקדמיה נעשית בתחומי מדיניות מדע ומסתמכת על מדע לקביעת מדיניות. הפעילות נועדה לקדם קבלת החלטות וגיבוש מדיניות על יסוד נתונים, עובדות וידע מדעי. לשם כך האקדמיה מעמידה את משאביה – כגוף ממלכתי, ניטרלי ועצמאי, בעל רשת ענפה של קשרים עם מדענים ועם חוקרים מובילים בכל תחומי המחקר ובעל מוניטין בין-לאומי של מצוינות מדעית – לרשות מקבלי ההחלטות והציבור הרחב (למידע נוסף על האגף ועל עשייתו ראו להלן בפרק 4 "האגף לייעוץ וקשרי ממשל").

השנה הושלמה עבודתה של ועדת [דוח מצב המדע תשפ"ו/2025](#), והאקדמיה פרסמה בחודש ינואר 2026 את הדוח התלת-שנתי החמישי על מצב המדע בישראל, המוגש לממשלה ולכנסת מכוח חוק האקדמיה. הדוח, שהוא מן המיזמים העיקריים והחשובים של האקדמיה בתחום הייעוץ לממשלה, מציג תמונת מצב מקיפה של מערכת המחקר בישראל בהשוואה בין-לאומית, מזהה מגמות ואתגרים ומציע כיווני פעולה לקובעי המדיניות. מתוך ממצאיו העיקריים עלתה תמונה של שחיקה מתמשכת במערכת המחקר בישראל, ובה ירידה בהשקעה הלאומית במחקר האקדמי, פגיעה בפעילות הבין-לאומית והשלכותיה המתמשכות של המלחמה על המחקר ועל החוקרים. ממצאי הדוח נדונו בוועדת המדע של הכנסת, והוא הוגש לנשיא המדינה ולשרת החדשנות, המדע והטכנולוגיה וזכה להדים גם בשיח הציבורי.

בד בבד המשיכו לפעול במסגרת האגף ועדות מומחים בתחומים אסטרטגיים, ובהם מפת דרכים למדע הישראלי, עתיד השיטור והמשטרה בישראל, התמודדות עם משבר האקלים, מיפוי פגיעות לסיכונים אקלים, התמדה במסלולי מצוינות במתמטיקה ובמדעים והערכת מצוינות אקדמית. ועדות אלו קידמו עבודת מטה מקצועית, ערכו דיונים, גיבשו מסמכי מדיניות וניירות עמדה והעמיקו את השיח בין קהילת המחקר לבין גורמי הממשל.

גם האקדמיה הצעירה הישראלית המשיכה לתרום למאמץ הייעוץ של האקדמיה באמצעות מחקרים וסקרים בנושאים הנוגעים למערכת ההשכלה הגבוהה והמחקר בישראל. השנה פורסם סקר המשך על השפעות מלחמת "חרבות ברזל" על חברי הסגל האקדמי. הסקר הצביע על פגיעה מתמשכת במצבם האישי והמקצועי של חוקרות וחוקרים ועל הצורך בצעדי מדיניות לחיזוק מערכת המחקר בישראל (לתוצאות הסקר ראו להלן בפרק 8 "האקדמיה הצעירה הישראלית").

1.3 > גילויי דעת מטעם מועצת האקדמיה וועדות האקדמיה

במהלך השנה פרסמו מועצת האקדמיה וועדות מטעמה גילויי דעת והביעו בהם את עמדתם בעניינים שבראש סדר היום הציבורי:

< בחודש ינואר 2026 פרסמה מועצת האקדמיה [גילוי דעת בנושא הצעת התיקון לחוק המל"ג](#), והזהירה כי הצעת התיקון לחוק היא למעשה השתלטות פוליטית חסרת רסן שתפגע אנושות בהשכלה הגבוהה, במדע ובמחקר האקדמי בישראל.

< בחודש ינואר 2026 פנתה ועדת ההיגוי של האקדמיה להתמודדות עם משבר האקלים [בקריאה לשרה להגנת הסביבה ולשר החוץ](#) שלא לאפשר את פרישת ישראל מהסכם פריז וממנגנוני שיתוף פעולה בין-לאומיים נוספים בתחום האקלים, והתריעה מפני השלכותיו המדעיות והבין-לאומיות של מהלך כזה.

< בחודש מאי 2026 פנו נשיא האקדמיה, סגנית הנשיא, יו"ר החטיבה למדעי הרוח וחברי אקדמיה מתחום הארכאולוגיה וההיסטוריה לראש הממשלה ולוועדת החינוך של הכנסת בקריאה [לעצור את הצעת החוק להקמת רשות מורשת ביהודה ושומרון](#). בפנייתם התריעו כי המהלך עלול להיתפס בזירה הבין-לאומית כצעד של סיפוח, ולפגוע במחקר הארכאולוגי בישראל ובקשריו הבין-לאומיים של המדע הישראלי.

< בחודש יולי 2026 פרסמה המועצה [גילוי דעת בנושא הצעת החוק להרחבת ההפרדה המגדרית באקדמיה](#). המועצה הביעה את התנגדותה הנחרצת לנוסח ההצעה והזהירה כי ההצעה פוגעת בעקרון השוויון, וכן בסטודנטים ובסגל האקדמי, ובייחוד במרצות ובחוקרות.

1.4 > קידומו וחיזוקו של הקשר עם אקדמיות זרות ומעמדו הבין-לאומי של המדע הישראלי

קידום קשריה המדעיים הבין-לאומיים של ישראל הוא אחת המשימות העיקריות של האקדמיה, וחשיבותו גוברת לנוכח המשך המלחמה בחזיתות מרובות והתרחבות ביטויי החרם האקדמי כלפי חוקרים ומוסדות בישראל. השנה התמודדה הקהילה המדעית הישראלית עם אתגרים הולכים וגוברים, ובהם קשיים בהשתתפות בכינוסים בין-לאומיים, ירידה בהגעת חוקרים מחו"ל לישראל, קושי בגיוס סטודנטים ובתר-דוקטורנטים בין-לאומיים, דיווחים על בעיות באובייקטיביות של שיפוט בין-לאומי של עמיתים וקשיים בקידום שיתופי פעולה מדעיים. בד בבד מוסיף ומתקיים החשש מפני פגיעה במעמדה של ישראל במסגרות מחקר בין-לאומיות, ובראשן תוכנית Horizon Europe, וכן פגיעה בהשתתפות של ישראל בתשתיות מחקר בין-לאומיות גדולות.

נוסף על כך, האקדמיה וראשיה ממשיכים לעקוב בדאגה אחר ההתפתחויות במדיניות המדע של ממשל טראמפ בארצות הברית, ובהן קיצוצים מתמשכים במימון המחקר הפדרלי ושינויים במנגנוני התמיכה במדע. להתפתחויות אלו עשויות להיות השלכות על שיתופי פעולה בין-לאומיים ועל קהילת המחקר בישראל.

נשיא האקדמיה פרופ' דוד הרצל ונשיא אוניברסיטת ח'ליפה למדעים וטכנולוגיה פרופ' אברהם אל-חאג'רי במפגש רשת AASPIRE באבו־דאבי

על רקע זה פעלה האקדמיה ביתר שאת לחיזוק קשריה עם שותפים בין-לאומיים, לשימור ערוצי הדיאלוג המדעי ולהרחבת שיתופי הפעולה עם אקדמיות, אוניברסיטאות וארגוני מדע ברחבי העולם. במהלך השנה התקיימו ביקורים ומפגשים עם משלחות, נחתמו וחודשו הסכמי שיתוף פעולה, והאקדמיה השתתפה בכינוסים ובפורומים בין-לאומיים רבי חשיבות. בתוך כך התחדדה חשיבותה של הדיפלומטיה המדעית כאמצעי לשימור קשרים מקצועיים גם בתקופות של מתיחות גאופוליטית (לפירוט ראו להלן בפרק 5 "האגף לקשרים בין-לאומיים").

1.5 < טיפוח הצעירים במדע

האקדמיה רואה חשיבות רבה בהידוק הקשר עם דור המדענים והמדעניות הצעירים ועם המדענים לעתיד ופועלת לקידום צעירים מצטיינים במערכת ההשכלה הגבוהה. השנה הורחבה תוכנית המלגות מיסודה של הקרן ע"ש אליכס דה רוטשילד לתלמידי מחקר לתואר דוקטור במדעי הרוח והחברה, עם ייסודה של מלגת נילי כהן לכבודה של נשיאת האקדמיה לשעבר פרופ' נילי כהן לאות הוקרה על פעולתה. עוד המשיכו בפעילותם השנה תוכנית מלגות אדמס, תוכנית המלגות ע"ש נשיאת האקדמיה לשעבר פרופ' רות ארנון, פרסי בלווטניק, תוכניות Frontiers of Science ו-GISFOH, תוכנית המלגות להבאת בתר־דוקטורנטים זרים מצטיינים לישראל שזו השנה האחרונה לפעילותה, פורום הצעירים של החטיבה למדעי הרוח, תחרות פרס כדור הארץ של פרונטירס למאמר בתחום הקיימות ומלגות קרן פולקס. לפירוט הפעילות של תוכניות אלה ראו בפרקים להלן.

האקדמיה הצעירה הישראלית, הפועלת בחסות האקדמיה הלאומית, הוסיפה לפעול במגוון מרשים של תחומים ולמצב עצמה כגורם בעל השפעה על השדה האקדמי בישראל (לפירוט ראו להלן בפרק 8 "האקדמיה הצעירה הישראלית").

1.6 < הנגשת המדע לציבור והנחלתו

בשנים האחרונות משקיעה האקדמיה מאמצים רבים בפתיחת שעריה לציבור הרחב כדי לחשוף לפניו את הישגי המדע. האקדמיה סבורה כי העמקת מעורבות הציבור בהישגי המדע היא משליחותם של אנשי ונשות המדע וצורך חיוני של המערכת האקדמית, שתיטיב לתפקד בסביבה ציבורית אוהדת. הנגשתו והנחלתו של המדע לחברה בישראל וקיום שיח נסמך-מדע בקרב הציבור חשובים לקבלת החלטות מושכלות במישור האישי והלאומי ולגיוס הדור הבא של המדענים הישראלים. במהלך השנה האקדמיה מקיימת סדרות הרצאות ועשרות כינוסים פתוחים לציבור בבית האקדמיה, וכן מארחת תלמידי תיכון ומכינה מצטיינים מרחבי הארץ ומאפשרת להם להיפגש בצורה אישית ובלתי אמצעית עם חוקרים כשהמטרה היא לעורר בהם השראה לבחור בקריירות בתחום המדע.

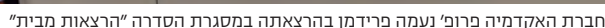
גם השנה המשיכה האקדמיה לקדם את תכניה ופעילויותיה במרשתת וברשתות החברתיות. אירועי האקדמיה משודרים בשידור חי ומגיעים לקהל הולך ורב בכל רחבי הארץ.

סדרת "בשערי האקדמיה"

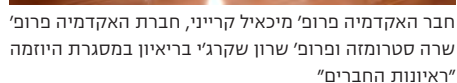

מימין: תלמידי תיכון בפגישה אישית עם חוקרים; משמאל: חבר האקדמיה פרופ' אהרן ממון, פרופ' ורד נעם וחברת האקדמיה פרופ' שולמית אליצור במפגש "התחלות ביהדות"

סדרת המפגשים "[בשערי האקדמיה](#)" נערכת זו השנה האחת-עשרה. בכל שנה מתמקדת הסדרה בנושא רב-תחומי אחר. בסדרה משתתפים חברי אקדמיה, חוקרים ואנשי רוח, ומטרתה להנגיש לציבור הרחב נושאים מדעיים כדי לחזק בחברה הישראלית את ערכי הלימוד והמצוינות ברוח משנתו של נשיאה הראשון של האקדמיה פרופ' מרטין בובר. בשנת תשפ"ו עסקה הסדרה בנושא "התחלות", והיא כללה ארבעה מפגשים, בנושאים האלה: התחלות ביקום, התחלות בתרבות, התחלות ביהדות והתחלות בישראל. סדרת המפגשים זוכה להצלחה רבה בקרב הציבור הרחב ומגיעה לאלפי צופים ומאזינים מכל רחבי הארץ הן באולם והן בשידור חי. עורכי הסדרה הם חברי האקדמיה פרופ' ידן דודאי, יו"ר החטיבה למדעי הרוח פרופ' אבנר הולצמן, נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל ונשיאת האקדמיה לשעבר פרופ' נילי כהן.

מיזם ראיונות החברים

בשנה החולפת התפרסמו הראיונות עם חברי וחברות האקדמיה האלה:

פרופ' עופר זיתוני; מראיין: פרופ' אמיר דמבו

פרופ' יונתן מאיר; מראיינים: פרופ' אבנר הולצמן ופרופ' שמואל פיינר

פרופ' רוג'ר ד' קורנברג; מראיין: פרופ' חיים סידר

פרופ' מיכאיל קרייני; מראיינות: פרופ' שרה סטרומזה ופרופ' שרון שקרג'

פרופ' גיל קלעי; מראיין: פרופ' אלכסנדר לובוצקי

"איגרת", ביטאון האקדמיה

"איגרת", הביטאון השנתי של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, משמשת זה קרוב לחמישה עשורים במה להצגת תחומי המחקר המגוונים של חברי האקדמיה ולהנגשת ידע מדעי ומחקרי לקהל קוראים רחב. הביטאון מכיל את הרצאותיהם של חברות וחברי האקדמיה החדשים לאחר שעובדו למאמרים כתובים. עוד מכיל הביטאון עדכונים בנוגע לפעילות האקדמיה, לפרסומיה ולספרים חדשים מאת חבריה.

גיליון 47, שראה אור בדצמבר 2025, הוקדש להרצאותיהם של שמונת החברים החדשים שהצטרפו לאקדמיה באספה הכללית הפתוחה בשנת תשפ"ה. המאמרים עוסקים במגוון רחב של נושאים, ובהם בינה מלאכותית ועיבוד תמונה, יהדות במחשבת האסלאם השיעי, חקלאות קדומה ועצי מורשת, סינתזה כימית של חלבונים, חישוב ואקראיות, אקולוגיה ושינויים גלובליים, חקר הפשיעה במרחב והמורשת המוזיקלית היהודית.

האקדמיה בדיגיטל

השנה המשיכה האקדמיה להשקיע משאבים בהנגשת פעילויותיה השונות במרשתת וברשתות החברתיות **יוטיוב**, **פייסבוק**, **X** (לשעבר

טוויטר) **ולינקדאין**. הנהגתם של שידורים חיים מכינוסי האקדמיה הרחיבה את מעגל המאזינים והצופים מקרב הציבור הרחב, והוא כולל עתה תושבים מכל רחבי הארץ. כמו כן מפעילה האקדמיה **קבוצות ווטסאפ שקטות** לעדכונים על אירועי האקדמיה ובהן אלפי חברים. מספר העוקבים אחר ערוצי האקדמיה ברשתות החברתיות גדל בהתמדה, וכיום עוקבים אחר פעילותה עשרות אלפי משתמשים בפלטפורמות השונות. ערוץ היוטיוב של האקדמיה מכיל יותר מ-2,200 הרצאות מדעיות בעברית ובאנגלית, הזמינות לציבור הרחב בחינם.

רוצים להיות בעניינים?

הצטרפו לקבוצת ה- **השקטה**
של האקדמיה לכל העדכונים על
אירועי המדע הקרובים